

VÁRATLAN VILLANÁS

A C/2020 F3 (NEOWISE) ÜSTÖKÖS TÜNDÖKLÉSE

► SZÖVEG: FRANCISCS LÁSZLÓ | FÉNYKÉP: SZÉMÁR FERENC

Egy üstökös eljövetele mindig is hatalmas szenzáció volt – nemcsak csillagász körökben. Az időről időre feltűnő csóvás égi vándorokban éppen az a jó, hogy a kortárs csillagászat rendkívüli előrelátó képessége ellenére megőrizték megjósolhatatlanságukat, és a mai napig izgalomban tudják tartani az embereket. Idén júliusban éppen ilyen izgalomban bővelkedő élményben volt része minden, csillagászati jelenségekre nyitott érdeklődőnek

Az űrben keringő WISE infravörös csillagászati műhold 2020. március 27-én apró égitestet észlelt, ami elmozdulni látszott a csillagos háttér előtt, azaz kisbolygó vagy üstökös lehetett. Ebben nem volt semmi meglepő, mivel a 2009-ben felbocsátott NASA űreszköz fő küldetése a Naprendszer kis égitestjeinek hatékony felderítése. Az űrszonda évtizedes működése alatt több százezer aszteroidát, vagyis kisbolygót azonosított a speciális, az apró égitestek felkutatására használt infravörös kameráival.

Mivel az infravörös kamerák rendkívül érzékenyek a melegre, az űrszonda hűtőanyaga pedig egy idő múlva kifogy, a kutatók időről időre újrakalibrálták műszereiket, és ehhez igazodva újragondolták a kutatási programot is. A különleges űreszköz legutoljára már csökkentett képességekkel és műszerezettséggel – a „NEOWISE”-program keretén

belül – „Föld-súroló égitesteket” keresett: olyanokat, melyek veszélyeztethetik a földi létet. A sors érdekessége, hogy a kimerülőfélben lévő eszköz – munkájának javát elvégezve – éppen egy jelentéktelen felfedezéssel írta be nevét a csillagászat iránt rajongók emlékezetébe. A március 27-én megpillantott égitestet ugyanis 4 nappal később üstökösként azonosították, ami 3 hónap múlva az északi féltekén az évszázad eddigi legfényesebb kométájaként vonult be a köztudatba. És ezt a felfedezése után sem lehetett előre tudni!

Az űreszköz aktuális tudományos programjának nevét öröklő C/2020 F3 (NEOWISE) üstökös az úgynevezett hosszú periódusú Nap-súroló üstökösök közé tartozik, azaz nagyságrendileg 6000 éve járt legutoljára a belső Naprendszerben,

A március 27-én megpillantott égitestet ugyanis 4 nappal később üstökösként azonosították, ami 3 hónap múlva az északi féltekén az évszázad eddigi legfényesebb kométájaként vonult be a köztudatba.

és nincs róla semmi történeti információnk. Azt viszont tudni lehet, hogy a Nap-súrolók könnyen elporladnak a hatalmas hőségben – ahogy 2013-ban az ISON-üstökös tette, minden ellenkező várakozás ellenére. További bizonytalanságot jelent az ilyen égitestek megfigyelhetősége, hiszen bár a Nap-közelben nagyon kifényesednek, a legtöbbször csak a szürkületi égen, közel a látóhatárhoz, nagyon rossz körülmények

között figyelhetőek meg. Ha szerencsénk van, idővel eltávolodnak a Naptól, és észlelhetővé válnak az éjszakai égen is, viszont ilyenkor már gyorsan halványodnak.

A NEOWISE-üstökös csodája éppen az volt, hogy minden tipikus nehézséget el tudott kerülni. Július 3-án nem porladt el a Naptól alig

40 millió km-re. Egész júliusban megőrizte fényességét, úgy, hogy a nagyobb városokból is megpillantható maradt. A fotósok, amatőr csillagászok örömeire szemképráztató csóvát növesztett. Az északi félteke lakói számára éppen annyira emelkedett július derekára a látóhatár fölé, hogy egész éjszaka megfigyelhető maradt. Magaslati helyekről, jó kilátás mellett végig lehetett követni átvonulását az északi horizont felett, s mindezt

Szémár Ferenc felvétele a cirkumpoláris NEOWISE-üstökösről, ahogy átvonul az északi horizont felett, a dobogókői Rezső-kilátóból készült egész éjszakai sorozatfelvételen, háttérben a Duna-kanyarral, július 12-én

számtalan fotós, amatőr csillagász és érdeklődő tette.

Július végére a NEOWISE-üstökös eltávolodott a Naptól és a Földtől is, fényessége rohamosan csökkent, eltűnt a szemlélődők tekintete elől. Még egy ideig távcsővel követhető volt, aztán több ezer évre visszavonult a sötétségbe. Oda, ahonnan érkezett, hogy aztán visszatérve a következő korok számára okozzon váratlan villanást.

Egy-egy ilyen üstökösnek nincs

rendkívüli tudományos jelentősége. E jelenségek egyszerűen szépek, és ritkaságuk miatt felkeltik az emberek figyelmét a csillagos égbolt iránt – ami viszont felbecsülhetetlen hozomány.

SZÉMÁR FERENC

ÉPÍTŐMÉRNÖK, AZ ÉJSZAKAI TÁJKÉPFOTÓZÁSBAN AZ EGYEDI KOMPOZÍCIÓK ÉS SZOKATLAN TÉMÁK MEGRAGADÁSA A CÉLJA

FRANCISCS LÁSZLÓ

ÉPÍTÉSMERNÖK, FOTÓGRÁFUS, EGYETEMI OKTATÓ. A HAZAI ASZTROFOTÓS-MOZGALOM EGYIK FŐ SZERVEZŐJE

[G. HTTP://WWW.PTES.HU](http://www.ptes.hu)

